

1. Geef de docent zijn vak terug

De SP is het hier helemaal eens. Wat heeft de SP de afgelopen kabinetsperiode op dit punt gedaan? De SP heeft gewezen op de gevaren van de wet Beroepen in het Onderwijs (BIO). Stemverklaring, afgelegd in de Tweede Kamer, februari 2004:

“De wet Beroepen in het Onderwijs regelt dat er per AmvB bekwaamheidseisen voor beroepen in het onderwijs worden vastgesteld. Daarnaast vervangt deze wet de interimwet zij-instroom.

De SP-fractie kan ermee instemmen dat er landelijk eisen worden vastgesteld ten aanzien van de lerarenopleidingen. Maar de concept-bekwaamheidseisen die ons zijn voorgelegd leggen onvoldoende nadruk op de kernactiviteit van de leraar: de didactische en vakinhoudelijke aspecten van het lesgeven. Daarmee maken ze de toegang tot het beroep van leraar te laagdrempelig. Wanneer we de bekwaamheidseisen voor Beroepen in het Onderwijs op deze wijze regelen, is voor ons het risico te groot dat het leraarberoep wordt uitgehold.

Mijn fractie heeft ook bezwaar tegen het wettelijk vastleggen van de zij-instroom, waardoor men na een assessment onbevoegd voor de klas mag staan. Deze wet maakt het ook mogelijk dat zij-instromers nóg langer onbevoegd voor de klas mogen staan dan nu al het geval is. Dat is schadelijk voor de leerlingen en voor het imago van het leraarberoep.

De SP zal om die redenen tegen de wet Beroepen in het Onderwijs stemmen.”

In de Tweede Kamer is een nieuwe wet aangenomen op de onderbouw in het voortgezet onderwijs. Stemverklaring SP:

“De SP heeft zich sterk gemaakt voor het afschaffen van het keurslijf van de basisvorming in het beroepsonderwijs. Het wordt nu mogelijk vakken in elkaar te schuiven, met slechts enkele vertrouwde gezichten voor de klas te werken en meer praktisch onderwijs te geven. Dit wetsvoorstel maakt dat mogelijk.

Toch kan de SP niet voor de wet stemmen.

Want er is meer aan de hand met deze wet. Deze wet zou ook het kader moeten bieden dat de kwaliteit van de nieuwe mogelijkheden waarborgt. En dat doet deze wet niet. Het niveau van vakbekwaamheid wordt overgelaten aan het schoolbestuur.

Voor de SP-fractie gaat deze autonomie van besturen veel te ver. Er horen wettelijke voorschriften te zijn voor een verplichting tot bijscholing en objectieve criteria voor het niveau. Daartoe heb ik amendement 14 ingediend, dat niet is aangenomen.

Bovendien krijgt de derde klas van Havo en Vwo geen kerndoelen meer. Daardoor staat het niveau en de positie van vakken die in de Tweede Fase niet verplicht zijn onder druk.

Dan is er nog de invulling van de lestijd. Er hoeft geen vakdocent aanwezig te zijn. Huiswerk maken en een schriftelijke cursus vallen ook onder lestijd. Dit zet de deur wagenwijd open voor het aanstellen van oppassers in plaats van docenten.

De SP-fractie is van mening, dat deze wet de kwaliteit van de docenten en het recht van de leerlingen op goed onderwijs ondermijnt.”

De stellingnames van SP-onderwijswoordvoerder Fenna Vergeer zijn te vinden op haar weblog, www.fennavergeer.sp.nl

2. Organiseer goed onderwijs door hoogopgeleide leraren.

De SP heeft voorgesteld om een parlementair onderzoek te houden naar de oorzaken van de statusverlaging van het beroep van leraar. Daartoe heeft de SP een 10-puntenplan ingediend.

1 **Managers voor de klas**

Vraag: waar blijft de met veel bravoure aangekondigde bureaucratienorm van voormalig staatsecretaris Rutte? Kan de besteding per leerling gebaseerd worden op een minimaal percentage voor lestaken en een maximaal percentage voor overhead, zodat de bestedingen aan schoolmanagement en beheerstaken beperkt worden?

Vraag: welk bedrag komt er beschikbaar voor lestaken als de school niet meer zou uitgeven aan overhead dan de momenteel gehanteerde bekostigingsnorm voor overhead?

Toelichting bij 1

de afgelopen twintig jaar is tachtig procent van de onderwijsinvesteringen naar overhead gegaan, schrijft de Onderwijsraad. Geld voor kleinere klassen is besteed aan het aanstellen van coördinatoren, schrijft de Onderwijsinspectie. In totaal is het volume aan niet-lesgebonden taken in het VO gestegen van circa 17% van het arbeidsvolume in 1994 naar circa 30% in 2004 (Bron: nota Werken in het Onderwijs 2007, OCW).

De SP stelt voor om het lerarentekort aan te pakken door managers zelf les te laten geven. Ook moeten OCW-ambtenaren en onderwijsadviseurs parttime het onderwijs in. Daarmee wordt het lerarentekort aangepakt en krijgen onderwijsbureaucraten weer voeling met de lespraktijk.

Duizenden voormalige onderwijsgeevenden hebben het onderwijs verlaten om carrière te maken als onderwijsadviseur, coördinator, lesontwikkelaar of schoolmanager. Dit tijdstip moet gekeerd worden, aangezien er een gigantisch lerarentekort aankomt. De SP stelt voor om een plafond te stellen aan de overhead op scholen. Over drie jaar, als het lerarentekort een hoogtepunt bereikt, moet op alle scholen het management bijspringen. De SP roept op om per 1 januari een grootscheeps scholingsprogramma op te starten voor schoolmanagers, beheerspersoneel, onderwijsadviseurs en OCW-ambtenaren.

2 Lumpsum of declaratiebekostiging?

Vraag: in hoeverre heeft de lumpsum geleid tot lagere inschaling van docenten? Wat zijn de voordelen van het buiten de lumpsum betalen van de salarissen van het onderwijspersoneel en het onderwijsondersteunend personeel, waarbij de overhead, de directie en de personeelsleden met organisatorische taken wél uit de lumpsum betaald blijven worden? Daarbij kan ook een variant met alleen declaratiebekostiging voor alleen het onderwijspersoneel onderzocht worden.

Toelichting bij 2

Sinds de invoering van de lumpsum in HO, BVE, VO en nu ook PO is de leraar een kostenpost geworden op de begroting van het schoolbestuur, een kostenpost waarop bezuinigd kan worden. Dat is vreemd, want de leraar hoort human capital te zijn, een goudmijn zelfs, hij is de startmotor van de kenniseconomie.

Op de leraar kon niet bezuinigd worden toen er nog declaratiebekostiging was en de HOS (herziening onderwijssalariëring, 1985) nog niet was ingevoerd. Als een directeur van een school een hooggeschoolde docent aannam, werd deze docent ook dito door OCW betaald. Schoolleiders namen toen graag eerstegraden aan. Leraren die in de avonduren voor een hogere graad gestudeerd hadden werden beloond met een hoger salaris. Dat is nu niet meer het geval, want alle salarissen moeten uit één pot geld betaald worden. Schoolleiders schalen nu bij voorkeur nieuwe docenten zo laag mogelijk in. Schoolleiders benoemen nu vanuit het beperkte budget liever een klassenassistent dan een leraar.

Het kabinet beroept zich erop onlangs € 100 miljoen voor lerarenbeleid ter beschikking gesteld te hebben, maar het is maar zeer de vraag of dat ook bij de leraren terecht komt. Kan dit geld beter bestemd worden door het binnen de LS te oormerken of buiten de lumpsum toe te kennen op grond van deelname aan deskundigheidsbevordering, zie ook het voorstel van de Onderwijsraad voor diplomabeloning? Het lijkt wel verstandig om de overhead via lumpsum te financieren, want dit leidt tot afwegingen die niet ten koste gaan van het primaire proces, het lesgeven.

3 Kwaliteitscriteria

Vraag: wat voor criteria voor de hoogte van het salaris van het onderwijspersoneel bevorderen de kwaliteit van het onderwijs? De SP staat positief tegenover het voorstel van de Onderwijsraad om vakkennis te belonen via een diplomabeloning, maar zou ook willen onderzoeken of het vergroten van

de didactische bekwaamheid beloond kan worden op grond van een aanvullend diploma 'didactische vaardigheden'. Kunnen deze criteria gehanteerd worden binnen de salariskostenging in de lumpsum, of is een declaratiesysteem passender?

Toelichting bij 3

De vroegere declaratiebeloning, via de criteria 'akte' en 'leeftijd', had geen oog voor de didactische bekwaamheid van de leraar. Die kon ondanks een hoog kennisniveau beneden de maat zijn. In de lerarenopleiding wordt nu aan de didactische vaardigheden meer aandacht besteed. Wel moet nog een enorme inhaalslag gemaakt worden, omdat de nadruk de laatste jaren teveel op pedagogische vaardigheden en te weinig op vakken en bijbehorende didactiek is komen te liggen (Onderwijsraad). De lerarenopleidingen behoren te zorgen voor de basisvaardigheden vakken, beroepspraktijk/didactiek en kennis van maatwerk voor zorgleerlingen. Vervolgens onderhouden de docenten hun bekwaamheid volgens de wet BIO. Onderzocht kan worden of zittende leraren door het behalen van een extra diploma didactische vaardigheden toegespijst op soorten leerlingen, hiervoor extra beloond kunnen worden.

4 Teamteaching

Vraag: kan onderzocht worden in hoeverre een leraar in de onderbouw via zijn salaris extra beloond kan worden als hij één of meer extra bevoegdheden behaalt?

Toelichting bij 4

Aan de extra bevoegdheid hoeft geen complete studie ten grondslag te liggen – hij is immers al leraar - maar kan volstaan worden met een diploma voor de specifieke vakken en bijbehorende didactische vaardigheid van het nieuwe vak.

Wanneer het halen van een extra graad beloond wordt, stijgt de status en kwaliteit van het onlangs ingevoerde teamteaching. In 2006 heeft de Kamer – met een tegenstem van de SP – besloten, dat leraren in de onderbouw elk vak mogen geven, ongeacht of daarvoor een bevoegdheid voor hebben. Slechts bijscholing naar het subjectieve oordeel van het schoolbestuur is een vereiste, dat door de inspectie gecontroleerd wordt. Deze waarborg is naar het oordeel van de SP twijfelachtig, tenzij er een grondige controle door de inspectie plaatsvindt die echter als nadeel heeft dat de bureaucratische lasten erdoor omhoog gestuwd worden. De SP heeft tegen deze wet gestemd, omdat er onvoldoende waarborgen voor de kwaliteit van de lessen zijn opgenomen. De SP pleit voor het behalen van applicatie-diploma's met een civiel effect, waarbij een objectieve toets vereist is. Het in het salaris belonen van een dergelijk diploma kan een extra stimulans zijn voor onderbouwleraren om op een verantwoord niveau meer dan één vak te geven.

5 Het niveau van de lerarenopleidingen

Vraag: in hoeverre kan verplichte deelname door MBO-ers aan het Havo-examen in de vakken Nederlands en wiskunde bijdragen aan niveauverhoging van de instroom in de lerarenopleidingen?

Toelichting bij 5

Het niveau van de aankomende Pabo en lerarenopleidingstudenten is te laag. Met name doorstromende MBO'ers hebben een te laag instapniveau voor algemene vakken zoals Nederlands en wiskunde.

Dit is overigens een algemeen probleem bij de doorstroom van MBO naar HBO. Het komt steeds vaker voor dat HBO-ers afkomstig uit het MBO algemene vaardigheden missen die Havisten wel hebben. Toch mogen ze drempelloos doorstromen. Nog ernstiger is dit omdat studenten met een HBO-propedeuse toegang hebben tot de universiteit, zonder dat de kennisachterstand is bijgespijkerd. Het HBO heeft daar nu te weinig aandacht voor. Er is wel aandacht voor de criteria waarmee EVC's (eerder verworven competenties) bij instromers, maar het lage niveau van de MBO'ers wordt onvoldoende onderkend en gerepareerd.

6 De kwaliteit van de Pabo

Vraag: in hoeverre werkt een landelijke toets voor Nederlands en rekenen aan het eind van elk jaar Pabo niveauverhogend? Heeft het zin om een landelijke toets voor het kennisniveau van de zaakvakken (zoals geschiedenis) in te voeren?

Toelichting bij 6

Na alarmerende berichten over het lage niveau van Pabo-studenten bij rekenen en taal, werken de Pabo's dit jaar met een landelijke rekentoets, diagnostisch aan het begin van het eerste jaar en bindend aan het eind van het eerste jaar. Wie zakt mag niet verder, ook niet op een andere Pabo. Voor taal wordt gestreefd naar eenzelfde concept in het schooljaar 2007/2008. De SP juicht het civiele karakter (landelijk, objectief) van de toetsen toe.

Een diagnostische instaptoets is nodig, omdat het Havo-examen wiskunde geen rekentoets is en het Havo-examen Nederlands geen spellingstoets, vaardigheden die een Pabo-student moet leren bijbrengen aan basisscholieren.

7 Beloning van gepromoveerde HBO-docenten

Vraag: in hoeverre staat de lumpsum een passend salaris voor gepromoveerden in de weg, omdat het ten koste gaat van andere uitgaven? Is declaratiebesteding een goed alternatief om meer gepromoveerden binnen te halen?

Toelichting bij 7

Er is behoefte aan meer gepromoveerde docenten o.a. in het HBO.

8 Niveau van HBO-docenten

Vraag: is het zinvol om nadere wettelijke voorwaarden te formuleren voor het niveau van beginnende HBO-docenten?

Toelichting bij 8

Het komt voor dat pas afgestudeerde HBO-ers aangenomen worden als HBO-docent. Zij liggen slechts een paar jaar voor op de studenten. In de Tweede Fase is dit volgens de wet niet mogelijk. Een leraar in de bovenbouw van Havo en Vwo moet eerstegraads zijn of daartoe opgeleid worden. Het kan zinvol zijn om van docenten in het HBO voldoende werkervaring te eisen via een wettelijke maatregel.

9 Didactische vaardigheden van docenten in het Hoger Onderwijs

Vraag: kan de hoogte van het salaris van een docent in het Hoger Onderwijs gekoppeld worden aan het halen van een diploma "boeiend en uitdagend college geven"?

Toelichting bij 9

Studenten klagen regelmatig over het didactische niveau van docenten. Het is één van de redenen waarom veel studenten onvoldoende gemotiveerd worden om hun studie te versnellen of te verdiepen. Het lage didactische niveau van universitaire en hogeschooldocenten is mede debet aan het afhaken van studenten. Vooral bij de eerste jaars studenten is een boeiende start bepalend voor hun studiehouding.

10 Masteropleidingen in het HBO

Vraag: is er een herbezinning nodig op de bekostiging van masters aan lerarenopleidingen in het HBO?

Toelichting bij 10

De gewenste masters bij de lerarenopleidingen in het HBO dreigen op te leiden voor de overstap van leraar tot manager. De SP leidt dit af uit de door de gezamenlijke hogescholen uitgesproken behoefte aan een leraar op masterniveau, die op basis van verkregen werkervaring inhoudelijke en organisatorische sturing kan geven aan innovatie en implementatie. Is dit de leraar die een diploma behaalt om de klas te verruilen voor een bureau? Daar is naar de mening van de SP de door de Onderwijsraad voorgestelde diploma-bonus niet voor bedoeld. De SP vraagt om terughoudendheid bij het bekostigen van dat type onderwijsmasters. De SP is voorstander van HBO-masteropleidingen die voorzien in de behoefte aan eerstegraads docenten, met een hoge vakkennis en de bijbehorende didactiek. Specialisaties voor onderwijssectoren kunnen daarbij een rol spelen. Denk aan kennis en didactiek voor het lesgeven aan zorgleerlingen.

Fenna Vergeer, 5 oktober 2006

Voor het overige zie www.fennavergeer.nl

3. Het grootste deel van het onderwijsbudget moet gaan naar het primaire proces.

Helemaal eens. Onderwijsgeld komt onvoldoende bij de leerlingen terecht. Extra budget voor 'zorgleerlingen', gewichtenleerlingen, LWOO-leerlingen en rugzakleerlingen komt in de lumpsum terecht en wordt onvoldoende ingezet voor extra didactisch handelen. Zie www.sp.nl The Movie, waarin een Vmbo-leraar zijn verhaal doet.

Zie ook ons 10 puntenplan bij de vorige stelling.

4. Het management moet in dienst staan van het primaire proces en zeggenschap over de inrichting van het onderwijs binnen de instituten moet liggen bij leraren en docenten.

Dit is de essentie van de vormgeving van beter onderwijs. In ons voorstel voor een parlementair onderzoek geven wij aan, dat de docent - terwille van de leerling - weer centraal moet komen te staan. Het onderwijs kampt met grote problemen. Er staan een kwart onbevoegden voor de klas, er is niveaudaling, de groepen zijn te groot en er is te weinig tijd en aandacht voor de individuele leerling. Het nieuwe leren heeft docenten gedegradeerd tot activiteitenbegeleiders. Er is sprake van een nieuwe schoolstrijd. Een schoolstrijd die zich deze keer afspeelt tussen docenten en ouders enerzijds en managers anderzijds over wie de eigenaar van het onderwijs is.

Het kabinet Balkenende en voorgangers hebben van de scholen ondernemingen gemaakt. Het ministerie heeft de financiële risico's bij de schoolbesturen door ze een (te krappe) pot geld (lumpsum) te geven. Leraren worden sindsdien beschouwd als een kostenpost, waarop bezuinigd kan worden. De schoolbesturen zijn de nieuwe ministeries van OCW geworden, met de bijbehorende bureaucratie en managementlagen. Voor het lesgeven zelf blijft steeds minder over. Onlangs heeft de Tweede Kamer met uitzondering van de SP besloten, dat in de onderbouw van het voortgezet onderwijs elke leraar – ongeacht zijn opleiding - elk vak mag geven. De SP pleitte voor investeringen, een maximumnorm voor overhead, wettelijke regels voor bevoegdheden en groepsgrootte en centrale eisen en toetsen voor het kennisniveau.

We moeten de school teruggeven aan de leraren en de ouders.

Het kabinet heeft voorgesteld om een nieuwe bestuursstructuur in het onderwijs in te voeren, de zogenaamde 'governance'. Daarbij treedt de overheid nog verder terug en worden de schoolbesturen nog autonomer dan zij nu al zijn. Tegenwicht moet volgens de minister geboden worden door de medezeggenschap.

De SP heeft in de Tweede Kamer gezegd, dat de wet medezeggenschap scholen (WMS) een fopspeen met een vies smaakje dreigt te worden. De docenten, de ouders en de leerlingen zijn niet te benijden,

als ze in de medezeggenschapsraad (MR) mogen gaan adviseren en meebeslissen over de problemen die OCW over de schutting van de scholen kiepert.

De verantwoordelijkheden en risico's zijn verlegd van OCW naar de schoolbesturen, die sinds de invoering van de lumpsum-bekostiging over grote financiële autonomie beschikken. Bij een voortdurend tekortschietende rijksfinanciering en de ene opgelegde onderwijsvernieuwing na de andere mag de medezeggenschapsraad gaan meepraten over hoe de pijn verdeeld moet worden. Sinds de invoering van de lumpsum is de beheerslast van de scholen nog nooit zo groot geweest en zwellen de klachten van de docenten aan, dat hen hun vak en beroepseer ontnomen is. De mensen in de klas zijn een kostenpost geworden. Daar valt geld te halen.

De minister wil de positie van de ouders versterken, maar feitelijk zadelt ze hen op met problemen die ze zelf zou moeten oplossen. Neem nou de hoge schoolkosten. "Wetgeving voor schoolkosten kan achterwege blijven, bij gebleken zelfregulering van de scholen".

Als de minister echt wat voor de ouders en leerlingen wil betekenen dan zou ze de schoolboeken via de lumpsum moeten betalen, de ouderbijdrage afschaffen en compenseren, sponsors overbodig maken en de schooltijden moeten garanderen.

Maar nee, in plaats van dat de minister wettelijke maatregelen neemt, moeten ouders de prijzen van de boeken in toom gaan houden, toezien op sponsoring, bij de mede-ouders bedelen om een bijdrage en beslissen over een vierdaagse schoolweek als er een lerarentekort is. Het is voor de minister reuze makkelijk om te kunnen zeggen: schoolboeken te duur? Ouders hebben ingestemd. Ouderbijdrage te hoog? Bepalen de ouders. Sponsors nodig om computers te kunnen betalen? Succes met de werving. Scheelt mij weer geld. Kinderen op vrijdag thuis door lerarentekort? Nou, de ouders zijn vrij om een andere dag uit te kiezen.

Nu de wet op de medezeggenschap is aangenomen, zonder instemmingsrecht van de docenten op de besteding van het onderwijsgeld, een amendement van de SP op dit punt haalde geen meerderheid.

Ook is er geen verplichting voor de MR in de wet opgenomen om de docenten te raadplegen bij ingrijpende besluiten. De SP acht dit noodzakelijk, omdat het gevaar levensgroot is, dat de MR door de directie losgezongen wordt van de achterban.

De overheid trekt zich terug en stelt onvoldoende wettelijke kaders, daarmee dreigt de WMS een fopspeen met een vies smaakje te worden.